

Hassas Konular

Ertelenen Kriz: Montrö – Akyar Eksenini

Muzaffer Akçora - Ünsal Aktaş

31 Ağustos 2008

İster küresel kriz deyin, ister yerel asabiyet deyin ve hatta isterseniz yeni bir YALTA - POSTDAM oluşumunda Avrasya'nın paylaşımı deyin. Bunların hiçbirini bütün zamanların tunç kanunu olan küresel bir içtihadı değiştiremez: **"Milletler Mücadelesi"**

Mustafa Kemal Paşa'nın uzun yıllar özel kalem müdürlüğü ve genel sekreterliğini yapan Hasan Rıza Soyak'ın *Atatürk'ten Hatıralar* isimli eserinde isabetle işaret ettiği üzere "Boğazlar Türk İstiklalinin İfadesidir". Lozan'la beslenen ve taçlanan Montrö, Milletler Mücadelesinin değişmez ilkeleri ve Boğazların şaşmaz dengeleri muvacehesinde akrep ve yelkovan olarak uzakta Akyar'ı, yakında Köstence ve Varna'yı gösterir.

Bilindiği üzere hâlen Karadeniz'e en uzun kıyıdaş olan devlet Türkiye Cumhuriyeti'dir. Bu gerçek 1990'lı yılların başından beri Sovyet çözülüşü ile birlikte hâlen Rusya Federasyonu olarak anılan Slav dünyasının aslı unsur olduğunu iddia eden devletin aleyhine tecelli etmiştir. Öyle ki alanındaki ilk üç gücün içinde bulunan Karadeniz Filosu dar bir coğrafyaya sıkışmıştır. Bu zafiyetin katmerli tarafı ise bünyeden ayrılan kıyıdaş ülkelerin, ezeli rekabetin diğer tarafındaki unsura üs vermenin ötesinde Montrö'yü tartışılır hâle getiren davetiyeler göndermelerdir. Öte yandan Sivastopol (Akyar) gerek Çarlığın ve gerekse bilhassa Sovyetlerin emperyal isyan ve direniş geleneğinin simgesidir. 1917 Ekim devriminden başlayarak Stalingrad'da başa baş bir savunma abidesi olarak temayüz eden Sivastopol haklı olarak Karadeniz filusunun merkez üssü olarak tercih edilmiştir. Bu özelliği destekleyen bir diğer faktör ise coğrafyanın bahşettiği olağanüstü kanal ve tünel sistemlerinin varlığıdır. Nitekim Sovyet nükleer tehdidinin Türkiye'ye bakan kapısı "Artek" de bu limanın mücavir alanındadır.

Üstelik Slav öğüncünün bu şehre yönelik olarak başka bir göstergesi şanlı Plevne müdafaasının dehası olan "Gazi Osman Paşa" ile Tuna kıyı komutanı "Ömer Paşa"nın sancak ve askerî nişanelerinin bu kentte sergilenmesi tesadüf değildir. Kaldı ki 1853-1856 Kırım Harbine ait mücadelenin alabildiğine işlendiği "Panorama" askerî müzesi, sadece Sivastopol'da yaşayanların değil, tüm bilinçli Rusların iftihar kaynağı olup kentle bütünleşmiştir.

Şimdi tüm ilgililere sormak gerekir: Münferit gemilerin uğrak yeri olan Batum, Soçi ve Poti önemli ise, Sivastopol nedir? Yeri gelmişken yine soralım: Türkiye'nin üzerine abanmış 2 gücün ihtilaf zemini olarak Montrö nereye kadar küresel barışın Seddi olacaktır? Son bir küçük soru: Hasbelkader yarımada "Kırım" tarihinin asıl yapıcısı olan ve tarihin cilvesi olarak dönebilmiş 300.000 Kırım Tatarı, Ukrayna'nın eabil kuşları mıdır? Bölgenin kaderini ve geleceğini değerlendirme imkân ve yetkisine sahip olan tüm aktörlerin unutmaması gereken ana düsturu buradan hatırlatmak isteriz; basiret ve feraset son tahlilde taktik başarı için gereklidir. Lakin bir Türk özdeyişine göre esas ve kalıcı olan şudur; "Evli evine- köylü köyüne"; bu coğrafyada yaşayacak halklar yüzyıllardır değişmemiştir. Velhasıl biz bize kaldığımızda yüz yüze bakacak gündemimiz kalsın.

Gelişmeler bu tempo ve yoğunlukta sürer ise bırakın Soğuk Savaşı, kontrol edilmeyecek bir sıcak çatışma sonrası Ukrayna en az 3'e bölünebilir.¹

¹ Esasen Karadeniz'deki Rus Filosuna ilişkin olarak Ukrayna yönetimince sergilenen tavrın devamlılığının olmayacağı, Sivastopol'daki kira artış önerisiyle ortaya çıkmıştır.

Yukarıda işaret edilen psikolojik sebepler ile demografik gerçekler buluşunca, yarımada'nın geleceğini tahmin etmek zor olmasa gerek. Bir tarafta Rusya Federasyonu diğer tarafta Türkiye Cumhuriyeti'ne miras yoluyla tevarüs eden anlaşmaların getireceği tarihî imkânlar dâhil, yukarıda işaret edilen keskin neticeyi telafi edemez.²

Rahmetli siyasî müşidimiz Cafer Seydahmet KIRIMER beyin dediği gibi "Kırım yarımadası ikinci bir İsviçre olmaya layıktır". Bu çerçevede hiçbir gücün hedefi, tarafı ve parçası olmamalıyız. Bunu akıl ve tarih emrediyor. Artık Kırım Tatarları hiçbir güce rağmen tercihe asla zorlanmamalıdır. Sürgün yaşamış bir toplum, yine tarafı olmadığı bir savaş uğruna hiçbir Kırım Tatarı'nın mutluluğu ve geleceğinden emin olamaz.

Günümüz reel politiği gerekli zaman dönemecine kadar itirazî kayıtlarımız saklı kalmak koşuluyla, Ukrayna ile birlikte yolculuk yapmayı gerekli kılıyor.

Muzaffer Akçora, İnş. Müh.; KÖKSAY Kırım - Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü Müdürü ve "OKND" Kırım Tatar Milli Hareket Teşkilatının Türkiye Temsilcisidir.

Ünsal Aktaş, Av., KÖKSAY Kurucular Kurulu Üyesi, KÖKSAY Kırım - Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu Üyesi; Kırım Dergisi Editörüdür.

KÖKSAY E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAY) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAY bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2008, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.

² Küçük Kaynarca Anlaşmasının tarafları Çarlık Rusyası ve Osmanlı İmparatorluğudur.